

Magánjogi család, csalárd elhallgatás.

A kellékszavatosság körében nagy szerepet játszó magánjogi család fogalomképzésének rendszertani hiányosságára és az ezzel kapcsolatos bírói gyakorlatra mutat rá *Weltner Andor dr.*, a P. J. ez évi 4. számában (259. o.).

Ezen fogalom hiánytalan kiépítésére annál inkább is szükség van, mert újabb törvényeink és maga a Javaslat (1401. §.) a család szóhasználat helyett a „csalárd elhallgatás” megjelölést használja és ezzel a jogászt akaratlanul is azon feltevésre ösztökéli, hogy az azonos tartalmu jogintézményeknél használt más szövegezéssel, az azonos tartalom szabatosabb megjelölését akarja elérni.

A K. T. 350. §-a a kellékszavatosság érvényesítésére meg szabott szűk prækluziót kiszélesíti az általános magánjogi elévülés határáig „csalás” esetén. Teljesen egy síkban fekszik ezen elgondolással a Jav. 1401. §-a, amidőn a kellékszavatosságra alapított követelések elévülését felfüggeszti a „tiltott” (!) cselekmény miatt támasztható kártérítési követelés elévülésének határidejéig.

A csalárd elhallgatás többet mondó fogalommeghatározása mindenesetre kimélyültebb tartalmi ráutalást foglal magában, mint a szűkreszabott „csalás” szó.

Hogy mi „csalárd”, ebben a tekintetben sajnos csak a szó-tári fogalommeghatározásra vagyunk utalva. Az „Állatszavatossági jog” c. munkámban (76. o.) megkíséréltem graduális és rendszeres tartalmat szerkeszteni az elhallgatás, csalárdság, magánjogi és büntetőjogi család terminusai számára.

A pusztá *elhallgatás*: magánjogi dolus eventualis! Az eladó nem tudja, hogy a vevő a szolgáltatás tárgyán valamely sajátosság fennforgására, vagy hiányára súlyt helyez, de nem törődik ezen motívummal. A közlési kötelezettségnek akkor sem tenne eleget, ha tudná, hogy a vevő ezen körülmények valamelyikére súlyt is helyezne.

Csalárd elhallgatásnál az elhallgatás további tényelemmel bővül. Az eladó tudja, hogy a vevő a közlési kötelezettségére számít. Tudja, hogy a vevő bizonyos sajátosság fennforgására vagy hiányára súlyt helyez, azonban az eladó közlési kötelezettségének nem tesz eleget, ezen csalárd rosszhiszemű magatartása folytán a vevő az eladó közlési kötelezettségében bízva az ügyletet megkötí azon feltevésben, hogy a szolgáltatás kellékszerűen történik.

Nem eleme a csalárd elhallgatásnak a megtévesztés és a megtévesztési szándék, mert a csalárd elhallgatás magatartásában aktív tényelemek nincsenek! A csalárd elhallgatás mindig passzív magatartás. Ha a csalárd elhallgatásban aktív elemek is mutatkoznak, akkor nem csalárd elhallgatás, hanem *csalárd megtévesztésről* van szó. További lényeges különbség a csalárd elhallgatás és csalárd megtévesztés között az, hogy míg az előbbinél az eladó magatartása és a vevő ügyleti nyilatkozata között az ösztökélő okozati összefüggés nem áll fenn feltétlenül, addig

a család megtévesztésnél, ezen magatartás az ellenérdekű fél ügyleti nyilatkozatának ösztökélő indítéka. Csalárd megtévesztést passzív magatartással egymagában elkövetni nem lehet.

A család megtévesztés ezek szerint a család elhallgatásnak kibővítése az aktív megtévesztő, magatartás tényelemével.

Jogszabályaink a család megtévesztés mellett, az egyszerű „megtévesztés” szóhasználatát is alkalmazzák. Bár az egyszerű megtévesztés szerkezetét az összes előfordulási helyeken egységes érvennyel megoldani nem igen lehet, helyesnek látszanék az a megoldás, hogy az egyszerű megtévesztésnél nem feltétlen tényálladási elem a rosszhiszeműség, mert a megtévesztő fél esetleg azon feltevésben lehet, hogy nyilatkozata való, csak állításainak helyállósága iránt egyáltalán nem tájékozódik. Azt állítja pl. hogy a zsákban kávé van, holott nem is tudja, hogy valóban kávé van benne, vagy sem, a valóságban tényleg nincs benne.

Itt jegyzem meg, hogy a rosszhiszeműség lényegében gyűjtőneve az összes kötelességellenes magatartásoknak és így úgy az egyszerű elhallgatás, mint a család megtévesztés egyaránt rosszhiszemű. Eppen ezért felesleges rosszhiszemű elhallgatásról, vagy rosszhiszemű család elhallgatásról beszélnünk.

A *magánjogi csalás* a család megtévesztés — és nem elhallgatás — fogalmának további fejlesztése lenne. A család megtévesztés az említettek szerint, a közlési kötelezettség megszegéséből és az ehhez járuló aktív megtévesztő magatartásból tevődik össze. Ezen megtévesztő magatartás azonban mindig a megtévesztőnek szubjektív magatartása, amelybe a vétel tárgyán objektívizálódó tényelemek nem kapcsolódnak bele. Ertem ezalatt azt, hogy a család megtévesztésnél a megtévesztő a jogrend keretében elvárt kötelességszerű magatartását megmásítja és ennek keretén belül anélkül, hogy a szolgáltatás tárgyát megmásítaná, szerződésellenesen teljesíti.

A csalásnál az eladó magát a szolgáltatás tárgyát másítja meg, amely tevékenysége azután párosulhat a fentebb említett valamely rosszhiszemű magatartással. A bort vizezi, a butor repedéseit bekeni, a ló fogait lereszeli stb.

A fentebb kifejtett fogalomszerkesztés csak elméleti elgondolásból fakad és így nem támaszkodik kifejezenedett bírói gyakorlatra. Mindenesetre talán alkalmas lenne a terminológiai különbözőségeket tartalmi fogalomképzésének egységesítésére.

A bírói gyakorlat ezen megkülönböztetéseket annyiban nem honorálja, hogy a csalás és család elhallgatás és megtévesztés fogalmait legtöbbször egynek veszi.

Weltner Andornak azon megállapítását azonban, hogy a bírói gyakorlat a magánjogi csalásnál szándékosságot nem mindig kívánná meg, teljesen elfogadhatatlannak tartom. Az eseti utalás nélkül ezen általánosságban tett megállapítással szemben a bírói gyakorlatból épp az ellenkezője tűnik ki.

A P. J. 1934. folyamának 6. számában (342. o.) ismertetett P. VII. 5361/1932. sz. ítélet magánjogi csalást állapít meg, ha az eladó *tudva* hiányos árut szállít, vagy más minőségűt, mint

amelyet megrendeltek. A rosszhiszeműség, vagy legalább is szándékosság tényelemének fennforgását felsőbbírói ítéleteink tömegei kívánják meg. (K. 189/1910., 3114/1918., 4645/1922., 2224/1917., 280/1904. stb.)

Ha az eladó mást szállít, mint amit a vevő rendelt, ez még nem csalás. Csak akkor csalás, ha az eladó tudva mást szállít. Ez esetben a vevő jogigénye a kellékszavatosság területéről átfordul a megtámadási jog területére. A K. T. 350. §-a egész más jogterületen halad, mint a 346. és 349. §§-ok. Túlhaladna ezen cikk kereteit, ha azt a mélyreható rendszerbeli különbséget akarnám vázolni, amely a szavatossági igény és a megtámadási jog területeit egymástól elválasztja.

Ha az eladó nem azt szállította, amit a vevő rendelt és a vevő ezt nyomban megállapítja, akkor egyáltalán 'szükségtelen' beszélünk a kifogásolási jogról és annak szabályairól, meri azok ez esetben egyáltalán nem nyernek alkalmazást. (Bp. T. 192/1906., K. 937/1903. stb.) Amikor ezzel kapcsolatosan a bírói gyakorlat a Kt. 350. §-ára utal, nyilván azon érintkezési pontot tartja szem előtt, hogy az ezen esetben a szavatossági igény előterjesztésére rendelt rövidebb elévülési idő nem érvényesül.

A Kt. 349. §-ának oly értelmezését, hogy az átvétel alatt az áru „tényleges átvétele” értendő, nem találom törvényrontó, sőt a törvény intencióival ellentétben nem álló törvényértelmező magyarázatnak. Azonos az 1923. évi X. t.-c. szöveghasználataival. Sokkal jelentősebb itt azonban az az eltérés, amely a javaslat álláspontja között mutatkozik. A Jav. 1382. §-a szerint ugyanis az eladónak a *kárveszély átszállásának* időpontjára áll fenn szavatossági kötelezettsége. Rendkívül gyakorlati kérdés az, hogy átvételi késedelem esetén a szavatossági igény érvényesítésére nyitva álló idő a Kt. szemszögén mely időponttól nyerjen alkalmazást. A gyakorlatban a legnagyobb igazságtalanságokra vezetne az, ha tényleges átvétel formalisztikus elvét ezen esetre is kiterjesztenénk. Méltányosnak látszik azon megoldás, hogy átvételi késedelem esetén a javaslat álláspontja alkalmaztassék, amely alól kivételt képezne azután a Kt. 350. §-ának esete.

A magánjogi csalásnak liberális értelmezése legfeljebb abban az irányban kifogásolható, hogy az újabb bírói gyakorlat a szándékosság mellett nem kívánja meg feltétlenül a rosszhiszeműséget, ami elméletileg aggályos állásfoglalás.

Dr. Ehrnthal Aladár.

A cégvezető képviseleti jogáról.

A kir. Kúria 1936. febr. 1-én kelt P. VII. 3971/1935. sz. ítéletében a következők foglaltatnak: A rt. cégjegyzését alapszabály szerint vagy két igazgatónak, vagy egy igazgatónak és egy cégvezetőnek kellett teljesíteni. A levélen két oly cégvezető aláírása van, aki nem volt az igazgatóság tagja. Az alperes ezen az alapon a levélben foglalt nyilatkozat jogérvényét jogszerűen meg nem támadhatja. Az alapszabályoknak kiemelt tartalma